

Körkép Nagy-Britanniából: brit zenekarok társadalmi szerepvállalása

A Magyar Zenekarok Szövetségének brit testvérszervezete, az ABO, vagyis a Brit Zenekarok Szövetsége nemrégiben tette közzé azt a 2015-ös értékelést, amely a Szövetség tagjainak társadalmi aktivitását mutatja. Az összesen 57 zenekarból 29-en vettek részt a felmérésben, ami azt igazolja, hogy a brit hivatásos zenekarok társadalmi aktivitása meglehetősen sokoldalú és innovatív. Saját szavaikat idézve: *a brit zenekarok vezető szerepet töltenek be a világban a kreatív zenélés és az aktív részvétel megközelítését illetően, továbbá úttörők az innovatív módszerek létrehozásában és alkalmazásában.* Ennek ellenére a zenekarok edukációs programjai természetesen Nagy-Britanniában is a közoktatást támogatják a legnagyobb mértékben, hiszen nekik is elsődleges érdekük a közönség utánpótlás nevelése. Ugyanezt támasztja alá az az adat is, hogy a felmérésre válaszoló 29 együttesből 93% tevékenysége irányul a közoktatásban tanuló, tehát az általános és középiskolás korosztályra. Ennél valamivel kevesebben, de még mindig nagyon magas, 80%-os arányban foglalkoznak speciális nevelési igényű – például autista – gyerekekkel és fiatalokkal. Egyaránt 79–79% a felsőoktatással, illetve az ifjúsági együttesekkel rendszeresen együttműködő együttesek aránya. 69% egészen kisgyermekkel, míg 65% mentális problémákkal küzdő idős emberekkel foglalkozik az idősek napközi otthonaiban, bentlakásos idősotthonokban, vagy rehabilitációs központokban: például agyvérzés következtében maradandóan sérült páciensekkel. Ezen túlmenően elég sok olyan zenekar van, amely speciális zenei foglalkozásokat tart tanulási nehézségekkel küzdő, vagy olyan felnőtteknek, akiknek valamilyen többlet lelki támaszra, megerősítésre van szüksége. Ugyanakkor egészséges felnőtteknek is szerveznek programokat, amely sokkal nagyobb arányban számít a résztvevők aktivitására, mint mondjuk az itthoni kínálat. A célközönség ez esetben főként olyan zenekedvelőkből áll, akik szívesen ismerkednek meg a zenekar életének műhelytitkaival, vagy előadásokat szeretnek hallgatni különféle zenei témákról, egyes művekről. Utóbbi kicsit a Magyarországon meghonosodott, úgynevezett „baráti körök” működéséhez hasonlítható, azzal a különbséggel, hogy sokkal nagyobb mértékben számít a részt vevők személyes közreműködésére.

Általánosságban elmondható, hogy a Brit Zenekari Szövetséghez tartozó együttesek edukációs tevékenységének széles palettája egyaránt magában foglal informális és formális alkalmakat. Az informális nevelés alanyai a legkülönbözőbb korosztályba tartozó és háttérű emberek, akik a kórházaktól, vagy más egészségügyi intézményektől, idős otthonoktól kezdve a börtönökön át a művelődési központokig, sőt a szupermarketekig, bárhol elérhetők. A formális nevelési szektorba pedig az óvodák, iskolák, zenei általános iskolák, valamint felsőoktatási intézmények tanulói tartoznak, tehát akik még részt vesznek valamilyen szervezett oktatási-nevelési formában.

A fiatal korosztályokra irányuló társadalmi tevékenység Nagy-Britanniában azonban informálisan kiterjed azokra is, akik valamilyen oknál fogva már nem részesülnek semmilyen szervezett, intézményes oktatásban. Vagy azért, mert a tanköteles kort elérve lemorzsolódtak a közoktatásból, esetleg befejezték általános iskolai tanulmányaikat, vagy elhagyták a szakmunkás-képzőt, de nem is dolgoznak. Ezt a társadalmi csoportot mozaikszóval NEET-ként jelölik, és azokat értik alatta, akik sem a tanulásban, sem a foglalkoztatottságban, sem a szakképzésben nem érintettek: *not in education, employment or training.* Az önálló megjelölés is mutatja, hogy meglehetősen fontos társadalmi csoportról van szó, és a zenekarok idejekorán felismerték, hogy nagyon oda kell figyelni ezekre a gyakorlatilag a társadalom peremén egyensúlyozó fiatalokra és fiatal felnőttekre. Más részről, jelentős számú zenekar foglalkozik olyan fiatalokból álló amatőr művészeti együttesekkel, akik tanulmányaiktól, vagy hivatásuktól függetlenül, szabad idejükben játszanak zenekarban, énekelnek kórusban, vagy vesznek részt különféle kreatív művészeti csoportokban, egy szóval *out of school-* programokban, és hálások a profiktól érkező szakmai útmutatásért. Következésképpen, elég magas – 55% – azoknak az együtteseknek az aránya, amelyek ehhez hasonló úgynevezett „továbbképzéseket” tartanak. Természetesen ez alatt a fogalom alatt nem kizárólag a nálunk használatos szűkebb értelemben vett, elsősorban „szakmai” továbbképzéseket kell érteni. Az angol kifejezés e vonatkozásban felöleli mindazokat az informális művelődési alkalmakat, amelyek nem annyira a szakmai,

mint inkább a személyiségfejlődésről szólnak, valamint a szabadidő intelligens, kreatív eltöltéséről, megfelelő professzionális támogatás mellett.

Lényegesen kisebb az aránya azoknak az együtteseknek, amelyek egészségügyi intézmények, elsősorban kórházak és a hospice-hálózatok munkáját segítik. Nyilván ennek az is az oka, hogy ezeknek az intézményeknek a működése rendkívül összetett és sajátos alkalmazkodást kíván a „civil” segítőtől. Vagyis sokkal bonyolultabb megszervezni és a napi rutinnal összehangolni egy gyógyító intézményben megvalósítandó művészeti tevékenységet, mint a lényegesen kiszámíthatóbb napirenddel működő iskolai vagy idős otthoni foglalkozásokat. Mindenesetre figyelemre méltó, hogy két operai együttes is – a Glyndebourne-i és a Skót Opera – foglalkozik demenciával élő emberekkel.

Feltűnő, hogy míg ifjúsági zenekarokkal a válaszadó 29 együttesből 23 dolgozik rendszeresen, felnőtt amatőr együttesekkel már sokkal kevesebben. A Szövetség „ars poeticája” szerint, *ahol tehetségeket fedeznek fel, ott a zenekarok jelen vannak, hogy gondozzák és fejlesszék őket. A Brit Zenekarok Szövetsége biztosítja, hogy a jövő muzikusait a legkiválóbb zenekari művészek inspirálják, és hogy zenei képességeiket hivatásos zenekari muzikusokkal együttműködve fejleszthessék.* Nyilván az sem véletlen, hogy a válaszoló zenekarok alig valamivel több, mint harmada támogat felnőtt amatőr együtteseket, hiszen itt már nagyon kevés esélye van a valódi tehetséggondozásnak. Százalékban kifejezve, utóbbi tevékenység mindössze 34%-ot tesz ki. Az informális tevékenységek sorában ezután 31%-kal azok a zenekarok következnek, amelyek mentálhigiénés intézményekkel működnek együtt. Végül jelentős távolság van a két legnehezebb célcsoportra irányuló zenekari edukációs aktivitás skáláján. A legelső két fokon helyezkednek el a büntetés-végrehajtási, illetve javító-nevelő intézmények: a brit zenekarok 14%-a működik együtt felnőtt börtönökkel, míg mindössze csak 7% azoknak a zenekaroknak a száma, amelyek a fiatalkorúak nevelő intézeteibe látogatnak el rendszeresen. Magyarországon a börtönökben zajló edukációs tevékenység főként a színjátszás vonatkozásban eredményes, hiszen aktív közös muzsikálásba elég nehéz bevonni előtanulmányokkal nem rendel-

kező közreműködőket, míg a szavalatra, színjátszásra inkább akad vállalkozó. Ugyanakkor az is árulkodó, hogy a 29 zenekarból mindössze kettő olyan akad – a Royal Philharmonic Orchestra és a Manchester Camerata –, amelynek edukációs célcsoportja között a fiataloké is megtalálható.

A felmérés szerint az összesen tizenhárom különböző társadalmi tevékenységből átlagosan mintegy hat-hét félével vállal-

nak a zenekarok. Ezek között is elsősorban az ifjúság zenei nevelésében veszik ki a részüket. Arról nem szól a felmérés, hogy a speciális társadalmi szerepvállalásért részesülnek-e az együttesek valamilyen külön támogatásban az állam, vagy a régió részéről. Egyedül a Bornemouth Symphony Orchestra végez tizenegy-féle társadalmi munkát. Mellettük öt olyan együttes van még, amely 10–10 féle tevékenységet folytat párhuz-

amosan. (Ezeket a táblázatban csillag jelöli). Figyelemreméltó, hogy a BBC Filharmonikus Zenekara mellett a nálunk is nagyon kedvelt Felvilágosodás Korának Zenekara is a legaktívabbak között szerepel, és két skót együttes is van a legtöbbet vállalók között. Vélhetően utóbbiak a Manchester Cameratával együtt azt a regionális felelősséget is átérzik, amely az ország, illetve a régió zenei művelődését tekintve hárul rájuk.

ZENEKAR	Mentális eü-i intéz- mények	Időskori demen- ciával élők	Kórház/ Hospice	Javító- nevelő int.-ek	Felnőtt bv-int- ek	Sajátos nev. igényű fiatalok	Óvodás- korúak	Ált. iskola	Közép- iskola	To- vább- képzés	Felső- oktatás	Ifjú- sági együt- tesek	Amatőr zene- karok
Academy of Ancient Music								x	x	x	x		
Aurora Orchestra			x			x	x	x	x		x		
Bath Philharmonia						x		x	x		x		
BBC National Orchestra of Wales						x		x	x		x	x	x
BBC Philharmonic Orchestra*	x	x				x	x	x	x	x	x	x	x
BBC Scottish Symphony Orchestra								x	x	x	x	x	x
BBC Symphony Orchestra		x				x	x	x	x		x	x	x
Birmingham Contemporary Music Group						x	x	x	x		x		x
Bournemouth Symphony Orchestra	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x
Britten Sinfonia					x	x	x		x				
City of Birmingham Symphony Orchestra		x				x	x	x	x	x	x	x	
City of London Sinfonia	x	x	x			x	x	x	x		x	x	
Glyndebourne Opera	x	x				x	x	x	x	x	x	x	
Hallé Orchestra		x			x	x	x	x	x	x	x	x	
London Philharmonic Orchestra		x				x		x	x			x	
London Sinfonietta								x	x		x	x	x
London Symphony Orchestra		x	x			x	x	x	x	x	x	x	
Manchester Camerata*	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x	
Music Co-OPERative Scotland (Scottish Opera)		x	x				x	x	x	x	x	x	
Orchestra of the Age of Enlightenment*	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	
Orchestras Live	x	x			x								
Philharmonia Orchestra		x				x		x	x	x	x	x	x
Royal Liverpool Philharmonic	x	x	x			x	x	x	x		x	x	
Royal Philharmonic Orchestra	x			x	x	x	x	x	x	x		x	
Royal Scottish National Orchestra*		x	x			x	x	x	x	x	x	x	x
Sage Gateshead	x	x	x			x	x	x	x			x	
Scottish Chamber Orchestra*		x	x			x	x	x	x	x	x	x	x
Scottish Opera		x					x					x	
Sinfonia Viva		x	x			x	x	x	x	x	x	x	

(Forrás: <http://www.abo.org.uk/education/music-education.aspx> forította Kaizinger Rita)